

Пролетарии от всички страни, съединявайте се!

ОРГАН НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

Борба

ОНС и ОК НА ОТЕЧЕСТВЕННИЯ ФРОНТ
Велико Търново

Година XXXIV

1977

ЮНИ

23

Четвъртък

Възниква в основата
срещу 1943 година

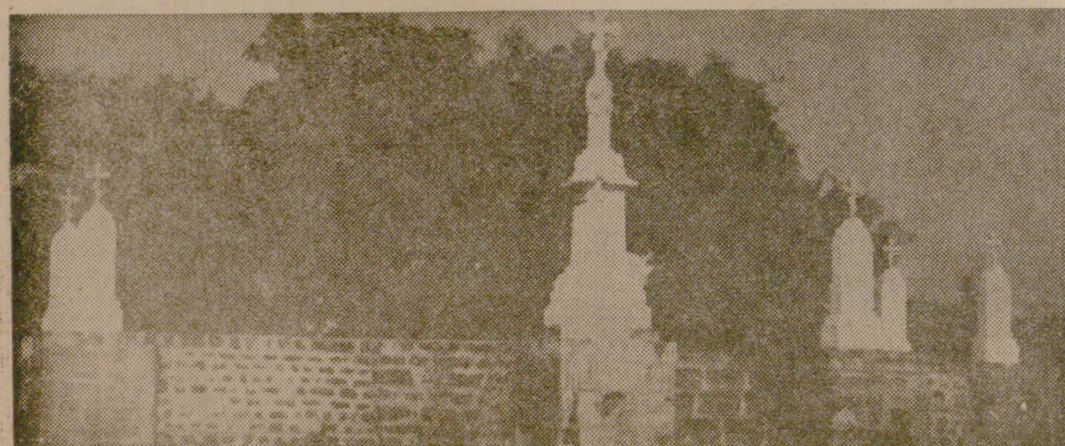
Брой 74 (3969)

Цена 1 стотинка

Освобождението от османско иго е едно от най-великите събития в многовековната история на българския народ. Руско-турската освободителна война през 1877—1878 г. бе продължение и завършек на дълголетните и героични революционни борби на народа ни за свобода и национална независимост. По обективното си съдържание и последици тя изигра ролята на буржоазно-демократична революция, откри път към нова историческа епоха за България, създаде възможност за нейното по-нататъшно обществено-политическо, икономическо и културно развитие като самостоятелна държава.

Освобождението ще сияе за вечни времена в героичния летопис на нашата родина, на свещената българо-руска и българо-съветска дружба.

От дунавския бряг изгрят свободата на България

НА 27 юни [15 по стар стил] 1877 г. започва форсирането на Дунав. 14-та пехотна дивизия под командването на генерал-майор М. И. Драгомиров малко след полунощ прекосява с лодки великата река и дебаркира източно от Свищов при устието на Текирде ре. Сега на дунавския бряг се издигат паметници и паметни плочи, поставени с признателното население на първия освободен български град. В 17 часа на 7 юли руските войски навлизат във Велико Търново. Първа влиза в града сотия казази, предвождана от княз Церетелев. Великотърновчани възторжено посрещат освободителите. Художникът Н. Д. Дмитриев-Оренбургски запечатал в една от картините си този вълнуващ момент — посрещането на главния командващия княз Николай Николаевич в старопрес толия град.

Да бъде във вековете!

Свободата ни изпълва своя първи век. Сто години от нея, в който на българския бряг на Дунав прозвуча руска реч, посрещната от опияненото на един народ, чие то вълнение от тази съзвуча мекана и дълго чакана среща се изля в думата „Братушки!“ Думата, която стана символ на неразривна връзка и родство, дума, подобна на която не сме произнасяли — с толкова умение, радост, обич, възторг и признателност, останали ненакърнени до днес.

Ние сме закръмени със спомените за изгрева на свободата и за тази единствена война, която народът ни е чакал като своя най-голям Великиден и благодарствено нарекът Освободителна. За нея много е писано и разказано и не ни остава нищо друго, освен в навечерието на светлия й юбилей да си припомним онези неща, които никой българин не може да забрави, когато произнася думата свобода.

Да си припомним и да изтръпнем от жестокостта на петте века робска тъмнина, която като пропаст погълнала България, но в която оцеляла българската вяра и език. Оцеляла, предавани от поколение на поколение, от род на род, от век на век, за да ни има нас, потомците. Да не забравим онези монахи, който саможертвено дари искрата на народността ни само съзнание и чийто гняв и порицание, но и национална гордост стигат и до нас от страниците на неговата „История славянобългарская“. Да чуем шепота на заветите и смирението на бесилките, с които задушаваша дързостта на поробените, но не покорените — тези, които на помняха, че още е жива на деждата и не е прекършен духът.

И когато ни промиснат болката и страданията заради принесените в олтар на свободата жертви — а тя няма и не може да има друга, че на освен най-личното и най-скъпото за един народ, трябва да си припомним стиха на поета. Най-големият поет на България, който, преди да умре за свободата й, написа река виома си. И ни остави не само гениалната си поезия, но и примера на най-честното и съчетание с живот и смърт. И Вола, този най-висок от всички български върхове...

За да извървим този път докрай, трябва да тръгнем от Свищов към Шипка, да минаем през всички градове и села на възкръснатата преди сто години от своето петвековно отсъствие България. Да се поклоним пред паметните плочи и паметниците на руските войни, които стъпиха тогава на българския бряг и не се върнаха вече в Русия. Чийто кости останали в нашата земя като залог за святостта и нерушимостта на връзката, като знак на признателността и любовта, на преклонението пред щедростта на руския човек и готовността му да се жертва за чужда свобода.

И ще намерим осяна земята си със знаците на братството и дружбата, останени не само през паметната 1877-1878 година, но и през всички години от столетното след нея. Знаци на бойна дружба и на дружба в мирен труд, за която ще кажем:

Да бъде във вековете!

Карта на действията на руските войски във великотърновски окръг.

ВСЕОТДАЙНОСТТА И ГЕДИЗМЪТ НА СВИЩОВЦИ

С Руско-турската освободителна война са свързани и едни от най-светлите страници на революционната история на Свищов и селищата около този буйден и издигнат през Възраждането ни дунавски град.

В Български исторически архив при Народна библиотека „Кирил и Методий“ са запазени ценни материали за всеотдайността и героизма на населението в свищовския край в борбата за освобождението на България.

Във фонда Кириак Цанков — председател на Българското ценно наследство на 2 стр.

населението в свищовския край в борбата за освобождението на България. Между тях са фондове на Кириак Цанков, Григорий Драган Цанков, Сто Бръчков, Ангел Оруки др.

Във фонда Кириак Цанков — председател на Българското ценно наследство на 2 стр.

Програма за тържествата в Свищов

Утре от 20 часа на площада в града ще се състои концерт на ансамбъла на Българската народна армия. В събота от 18 часа в изложбения салон ще бъде открита изложба батална живопис на Военно-исторически музей в София. Същия ден от 20 часа на площада ще бъде организирана тържествена зария-митинг. В нея ще се състои окръжен бор-митинг в местността Пшенице: от 9 до 10 часа митинг, от 10 до 10.30 — откриване на музейна експозиция на метниците и на генерал Драгомиров. От 10.30 до 12.30 часа ще бъде произведено форсирането на Дунав.

Братска помощ

Съгласно споразумението между Окръжния комитет на БКП във Велико Търново и Областния комитет на КПУ в Полтава за взаимна размяна на първенци и специалисти, вчера в окръга пристигнаха 10 комбайнери от Полтавска област, които ще работят един месец в ПМК — Горна Оряховица и АПК — Павлики. Свищов и Стражица. На гара Горна Оряховица те бяха посрещнати от селскостопански ръководители и специалисти.

Във Велико Търново полтавските комбайнери имаха среща с първия секретар на Окръжния комитет на БКП Николай Василев и секретарите на комитетата Христо Станев, Маргарита Кемалова и Райчо Пенчев. Като ги приветствава от името на ОК на БКП, ОНС и Окръжния комитет за българо-съветска дружба, другарят Василев им пожела ползотворна работа в полетата на окръга.

Емилия ГУГОВА

Започна жътвата на пшеница

Между първенците, приключили счонно жътвата на ечемика, бяха механизаторите от предприятието за полско производство в Ресен. Сега пред тях стои отговорната задача да ожалят пшеницата от 28 000 дка.

Комбайнерите от отряда на Никола Станчев първи в окръга започнаха жътвата на пшеница в района на село Никупо. Още през първия ден те ожаляха 400 дка, от които 200 дка раздала.

Денчо КУЦАРОВ

Нова детска градина

Вчера в района на ДДЗ „Димитър Благоев“ беше открита нова детска градина за 50 деца на работници от завода. Проблемът за пълна обхват на децата е решен — заводът има и седмична детска градина в Арбанаси.

Таня ТДОРОВА

ПОДЦЕНЕНА ЗАДАЧА

В окръга изостава прибирането на сламата

Прибирането на реколтата от есенните култури е в разгара си. Една от основните задачи сега е освобождаването на площите от сламата. За прибирането й на бали са подготвени за работа над 350 сламопреси. Разширява се и методът на пакетно прибиране на балите. За това са осигурени 24 балировачи ГУТ 2,5 и транспортиращи платформи ТЩН 2,5, монтирани върху товарни автомобили ЗИЛ 55. Въпреки всичко извличането на сламата от блоковете изостава. До 22 юни в окръга ожаляни 185,611 дка, а от сламата са освободени едва 5,4 н-сто от площите. Изостават комплексите в Горна Оряховица, Павлики и Свищов.

При направените проверки се констатира, че в някои производствени единици не достигат сламопресите. Това налага да се създаде пълна готовност за прибиране на небадрана слама. Необходимо е при формирането на агрегативните групи зърнокомбайните, които могат да събират сламата на купи, да работят на отделна лека в блока. Отвръщането на купителите да се

извършва ръчно, за да се подреждат купите в редове и най-ефективно да се използва техниката за извличането им от блока. За извличане на сламата на шири може да се използва и технологията, описана в бр. 114 от 15 май на в. „Кооперативно село“.

Променилото време налага максимално да се натоварват балировачите ГУТ 2,5, като товарните автомобили, които возят пакетите, ги подреждат на купи. Допълнително да се изнасят бали само за завършването на купите. Вярно е, че все още голяма част от колесните трактори са заети в други селскостопански работи. Но това не може да бъде причина 60—70 процента от сламопресите да стоят неизползувани, както е в АПК — Павлики и Свищов. За облекчаване на полуженето, за транспортиране на сламата да се използват автомобили, които в никакъв случай не бива да работят на една смяна.

инж. Любен ГЕНЧЕВ
началник на отдел „Механизация“ в управление „Земеделне“

Сведение

за хода на селскостопанските работи в окръга към 21 юни (в проценти)

ПАК	АПК	ожалят	оценки	прибрана	застава	ожалят	оценки	прибрана	застава
ПАК — Г. Оряховица	100	9,3	4,7						
АПК — Павлики	100	10,8	22,7						
АПК — Свищов	90,5	0,6	11,7						
АПК — Стражица	37,3	1	—						
АПК — В. Т-во	46,7	3,1	5,5						
АПК — Елена	—	—	—						
ЛВК — Сухиндол	50,6	—	—						
ОБЩО ЗА КРЪГА	71,2	5,4	1,2						

По-широко приложение на новите изделия

Във вторник в Профсъюзния дом се състоя симпозиум по производството и приложението на новите изделия в строителството на минераловатни изделия, организиран от ОС на НТС и ОР на НТС по строителството. В работата му участваха Николай Панайотов, зам.-председател на окръжния народен съвет, Огнян Иванов и Милчо Ангелов от ЦК на БКП, специалисти от Комитета по архитектурата от София, Русе, Плевен, Ловеч и други окръжни градове инженери, проектантите и други специалисти от строително-монтажните организации, от ГНС и БНБ.

Михаил МАНОДОВ

Подготовката на десанта

Един от най-важните въпроси след обявяване на войната, който руската армия трябвало да реши, е въпросът за преминването на Дунав. Според плана на Генералния щаб, изработен от ген.-адютант Н. Н. Обручев, за да бъде форсирана реката, трябвало да се обезбеди турският речен флот. По северния бряг на Дунав се появили руски и румънски батареи. В края на май руската армия заела северния бряг на Дунав. Румънската армия охранявала реката на запад от р. Олт до Калафат. А руската армия заела крайните опорни пунктове Браила, Галац, Гюргево, Турну Мъгуреле, Зиминца. В началото на май започнало и минирането на реката. Към 22 май се извършило минно заграждане при о-в Мечка и с. Парапани и зад Зиминца при с. Флаунда. Постепенно руските мораци обезбедили турския речен флот на Дунав. Непрекъснато руското командване давало заповеди за фактивно форсиране на реката от XI корпус между Силистра и Русе, а също и при Никопол, Видин.

В началото на юни станало известно, че 14 пехотна дивизия ще вземе участък в преминването на Дунав. Отделни части от тази дивизия първоначално били разположени при Гюргево, Дани и Фратешти. Станциите от Букуреш до Гюргево — Ведре, Кемани, Вияс и Фратешти, били охранявани от части на 14 пехотна дивизия. Със задача за секретно разположение и нощна работа на 10 юни Минският полк се придвижил към Слободзя, а стрелковата рота със същата задача била изпратена в Малу-де-Жес. Волинският полк бил придвижен от Дани към Фратешти.

След като руската армия се разположила по крайните пунктове последвали специални заповеди. На 21 май със заповед №67 дивизията и другите части трябвало сами да приготвят храната си. А със заповеди от 16 юни под №43 и от 25 юни №44 командирът на 14 пехотна дивизия напомнил на командирите и войската някои основни правила, които трябва да се имат предвид в настоящата боева обстановка. В тези заповеди ген. Драгомиров между другото нарежда — началниците да си определят заместници, да се пазят патроните, да не се изпада в отчаяние, колкото и тежко да бъде, да се полагат грижи за ранените, патроните от убитите да се прибират, да се избягва подаване на сигнал — за отбой и отстъпление, за това своевременно да се предупреждават хората, да се помнят мерките за предпазване от огъня, при тревога да не се съветят и да се знае, че няма ни фланг, ни тил, а навсякъде е фронт.

Движението на дивизията започнало от Каради и околността на Гюргево, през Атир нади и Беа към Пятру. На 22 юни цялата дивизия трябвало да се съсредоточи при Беа. Движението се извършвало нощем. От Парапани към Беа се придвижил Минският полк, а от Слободзя към Беа — Волинският. На 21 юни ген. Драгомиров бил извикан от главнокомандващия в Александрия. На 23 той се върнал с решението, че преминването трябва да стане при Зиминца. Същия ден в Беа се събрали всички войски, определени за форсиране на Дунав — Волинският, Минският, Подолският и Житомирският полкове, 4 стрел

кова бригада, гвардейският отряд, две сотни пластуки от 7 батальон, две сотни уральски казаки, две планински батальона (3, 4, 5 и 6). На 24 сутринта в 11 часа командири те на дивизията били събрани при ген. Драгомиров. Той им обяснил някои подробности около форсирането, наре дено било от всяка рота да се определят по 4 души гробици за понтоните, а на първа бригада под командването на ген. Йолшин било заповяда но да вземе колкото се може повече шанцови инструменти. На това съвещание бил решен редът за придвижване от Беа към Зиминца — в три ешелона. Движението на ешелоните станало на разстояние по няколко часа един от друг, но всички на 25 вечерта трябвало да бъдат в Зиминца. По време на придвижването било забранено да се пият пива, да се свири с тръба, да се бие барабан и да се палат огъове. Цялото движение на дивизията се извършвало в пълна тайна. Последната колона от третия ешелон пристигнала в Зиминца на 26 юни в 3 часа сутринта. В Зиминца било забранено на войската да се движат из града, да ходи по брега, добитъкът трябвало да бъде да се води на водопой, с нищо не трябвало да се по казва пристъпването на голямо количество войска. Понтоните паркове и артилери ята били настанени по улиците на Зиминца успоредно на Дунав зад къщите, така, че от брега нищо не се виждало.

На 26 юни около обяд при ген. Драгомиров се събрали всички командири на дивизията. Пред тях Драгомиров обявил че през нощта на 26 юни предстои преминването на Дунав и се достигне устието на р. Текирдере. Същия ден след обяд ген. Драгомиров обиколил войската и държал реч, в която между другото казал: „Братя, нас ни назначиха най-първи да извършим преминването на Дунав. На нас гледа цяла Русия. Помнете, братя, че за нас нищо средно няма: „Или отвъд Дунава, или в Дунава“. На командири те от първа бригада било заповя дано да оставят ранените си на левия бряг, а патроните да сложат в джобовете си. Всеки войник трябвало да вземе със себе си 2 фунта говеждина, сухар и манер

Генерал-адютант Н. Н. Обручев, началник на 14-а пехотна дивизия.

(Ген. П. Ф. Баран, през Н. Обручев)

„Или отвъд Дунава, или в Дунава!“ — заповед на генерал М. И. Драгомиров към руските войски преди преминването на великата река.

ка с вода. Батальонните и ротни командири от Волинския полк били тайно отведени на брега, откъдето Драгомиров им посочил мястото на десанта — устието на р. Текирдере. Войската, определена за преминване на Дунав, била разделена на седем рейси. Във всеки рейс били определени по 12 роти, по 60 казака, конница и артилерийски части. Охраната на пехотата по време на преминването била поверена на полк. Копански, командир на 4 понтонен батальон, а артилери ята — на полк. Бармински, командир на 6 понтонен батальон.

Мястото на започване на десанта било отделено от брега от два притока на Дунав. Затова през целия ден на 26 юни на притоците на Дунав били поставени понтонни мостове. Същия ден били издадени заповеди до 3 пионер на бригадата — с една от давало указание за разположение на понтонните батальони, и друга заповед от княз Горчаков до 35 пех. Бряньски полк, на който била възложена охраната в гората и остров Алда.

Около 9 часа вечерта на

26 юни 3, 4, 5 понтонни батальони започнали да се спускат от Зиминца към притока на Дунав, на който били поставени понтоните, над които навлезли в сава Дунав и се установили на брега при пристанището. 11 часа вечерта Волинския полк и останалите части, дислоцирани в състава на първи рейс, се установили на същото място, настанени нис до брега и разпределени по постои и мостове. Силе на първия рейс били: 1 рота от Волинския полк — и 3/4 батальони — 1870 души и 8 коня, втора сотня пастуки — 1/4 батальон — 11 души, планински батареи 8 оръдия — 160 души и 11 коня и 1/2 сотня от 23 Донски казачки полк — 60 души 50 коня или общо — 3 батальона, 1/2 ескадрон, 8 оръдия, 2160 души и 69 коня. Бят на турската войска, разпръсната на срещуположния бр, не може с точност да се каже, но според сведенията, получени в главната квартира през май е имало редома и нередовна войска 8 батальона, 3 ескадрона, 3 батареи — общо 5550 души, изположени в Свищов и Видин.

Всички приготовления за преминването били извършени точно по указанията тайно, че на десния бряг възбудили ни най-малка тревога. В 1 часа на 27 юни през нощта от брега при Зиминца се отделил първият рейс с насочил точно по указанията към устието на р. Текирдере.

и с. Тодорка РАГАНОВА

Всеотдайността и героизмът на свищовци

От 1 стр.

рително общество, особено интерес представлява запазеното възвание на БЦБО от 12 април 1877 г. до българския народ, с което го приканва да окаже пълно съдействие на братските руски войски и сам активно да участва в борбата за извоюване на свобода и независимост. Наскоро след това обществото прекратява своята дейност, а Кирия Цанков се връща в Свищов и заема поста членовник за особени поръчения с главна задача — уреждане въпроса за преселването на българските бежанци.

По същото време се чувствувала остра нужда от събиране на предварителна информация за състоянието и разположението на турските въоръжени сили по крайбрежието и вътре в страната. Тази отговорна задача русите доверили на свои сътрудници-българи.

Григор Начович, като служещ в руския Генерален щаб, получавал редни писма със сведения от Гюргево, Зиминца и др. предимно от април 1877 г. Писмото от Яков Илиев от 16 април същата година, изпратено до Начович в Букуреш, информира: „...от вчера започнаха отсреща в Свищов да правят табия до калето... Днес вече се разположило добре, като гледаш с да лекогледаш, се правят ле табии. Вчера работеха само войските, а днес и жителите. Тъй също захранаха се днес да се правят и други табии над Кумиджа отгоре... но още не може да се различат добре колко табии се правят... Войска друга до голяма част няма да дойде освен хаката... 1 батальон редифи който не брои повече от 600 до 650 души и една батарея от 6 топа със стотина артилериисти.“

И Христо Бръчков е свързан с развличаващата дейност. След настаняването на освободителните войски в Зиминца и затварянето на границата, той лично извършва системна разузнавателна работа с помощта на свои сътрудници, между които е и Величко Цветков, чрез поща с гълъби. Тази им дейност е потвърдена и от запазените им пенсионни преписки.

„Помня разкаляния под навъсеното и студено небе Свищов, цял паян от радост при великото известие за великата победа. Светеха лицата на руските офицери, светеха лицата на българите, светеха сякаш и калните улици, светеха къщата български... Да, всичко светеше.“

Иван ВАРОВ

По това време в Свищов е и Тодор Бурмов в качеството си на канцлер на гражданското ведомство на княз Черказки. Неожиданият асорт на населението при посрещането на братята освободители споделя с жена си на 22 юни 1877 г. Запазен е нейният отговор от 1 (13) юли: „...Кое българско сърце ще остане не чувствително при толкова жертви, где гледа да стават за неговото подобие... И от други техни писма се чувствава напрежението и кипене през тези патетични дни в Свищов.“

Някои лица са привлечени и използвани като преводачи. Запазени са и отделни характеристики. Найден Геров, като пръв вице-губернатор в Свищов е изпратил писмо до полковник Артамонов от 30 септември 1877 г., с което го уведомява, че му изпраща неканите преводачи — българи: Яков Геров, Иван Цанков, Рад Иванов и Ангел Орукин. Последният е родом от Свищов. Съгласно сведенията на Геров въз основа на лични връзки с него още от Румъния, Орукин говорел френски, немски, турски, румънски и малко руски. В пенсионното дело на Ангел Орукин е документирано участието му в 6 опълченска дружина. Друг преводач е Атанас Тодоров Начев, зачислен в 1-а рота към 1 батальон на Невски полк.

От съхраняваната в Български исторически архив богата колекция от пенсионни преписки над сто от тях са на участници в Руско-турската освободителна война от свищовския край. Направени

ят анализ показва, че сред тях има и няколко участници още от Сръбско-турската война през 1876 г.: от Свищов са Божан П. Радев, Иван Маринов, Юрдан Иванов Чернев; от с. Стижаров Атанас Петров Лъженски и др.

Към преминаването на Дунава при Свищов българско опълчение от града и околността се присъединяват много патриоти. Общият им брой се докментира на около 340 души. В Български исторически архив разполагаме с преписките само на 112. Към тях може да прибавим и дама, дали своя принос в събитията преди обявяването на войната.

Сто и десет опълченци от свищовския край участвуват в дванадесетте български дружини, а свищовецът Йордан Лучев участвувал в Румънския отряд.

Петима от участниците са ранявани по време на сражения. От Свищов са: Иван Георгиев Саръбеев, Илия Ангелов Бояджиев и Симеон Монева Карлузов, Георги Няков и от с. Кривина, а Алексис Ангелов е от с. Българско Сливово. За Юрдан Иванов Чернев е посочено, че е убит на 20 юли 1877 г. при Стара Загора.

Общо 50 души от разглежданите 112 са преживели ужаса и величието на Шипченската епопея. Петдесет герои от свищовския край са записали имената си в летописи на безсмъртието чрез устното си в легендарната битка на 9, 10, 11 и 12 август 1877 г.

Голям е броят на отличените се за показан героизъм и военни заслуги. Още по време на войната са връчени различни отличия на свищовците: Александър Балтаджиев, Алексис Банков, Божан Радев, Иван Василев, Йордан Лучев, Симеон Монева и Христо Петров Венков, на Атанас Петров Лъженски от с. Стижаров и на Димитър Янев от с. Драгомирово. По-късно, през периода 1879-1882 г. са раздадени допълнителни награди, а част от опълченците, взели непосредствено участие в боевете, получават земя или пари.

Елисавета МИЛАДИНОВА

Български селяни край Свищов в очакване на руските войски.

Из спомени на участници и съвременници

Първият документ след обявяването на войната, санде телято на народната решимост, е историческото възвание на Българския революционен централен комитет в Букуреш от 12 април 1877 г., в което се казва: „Наскоро победоносните руски знамена ще се развоят в наше отечество и под тяхна защита ще се положи основа за едно по-добро бъдеще. Русите издат безкористно като братя, на помощ, за да не правят най-послед и за нас нова същото, което те друг път направиха за освобождаването на гърците, румъните и сърбите. Сички ние трябва да станем като един чело, да посрещнем братските ни освободители и да съдействуваме със сички сили на руската армия. Нашият интерес, нашето бъдеще, сямото наше спасение изисква да изстанем сички! Нека първият гръм на руския топ ни намери готови за тая велика борба! Многожеланата минута най-сетне настана, за да възторжествува правдата над мрак и азиатската ядрарщина.“

На 15/27 юни първите вестители на свободата са посрещнати с неопитен радост от местното население в Свищов. По този повод вестният руски писател, доволно в Руско-турската война в М. Гаршин пише: „Българите в Свищов посрещали нашите пехотници с

възторг, със съзли. Малки деца се хвърляли на шията им...“ В спомените на възрожденския деец д-р Н. Дюлев четем: „Годината 1877-1878 бе година на освобождението ни от турско робство от братските руски войски. Тия освободителни войски бяха приети с неизразима благодарност и радост. Надпреварвахме се и се чудехме с какво и как да им се отблагодари.“

След освобождението на Свищов руската армия преминава в решително настъпление на юг, съпътено приветствана и подпомагана на всякъде от българския народ. На 26 (7 юли) Предният руски отряд под командването на ген. П. В. Гурко освобождава старата българска столица. „Влизането в Гюргево, пише неизвестен участник във войната, беше истинско триумфално шествие... колкото повече напредвахме, толкова тълпата от хора, излизала ни посрещаша, се увеличаваше. Когато пък влязохме в града, масата от жителите задръстваше буквално целия път. Ние напредвахме едва-едва, като не прекъснато сиразяхме, поради посрещането и овациите, които ни устрояваха... По прозорците на къщите, украсени със зеленина и знамена, стояха празнично облечени и на обвиваха със зеленина и цветя. На улица „Хаджи Павли“ беше издигната триумфална арка с надпис: „Добре дошли!“ С една дума, градът бе

ше направил всичко, което зависеше от него, за да заобиколи нашето влизане в древната българска столица на България с тържественост.“

В деня на освобождението на Гюргево 25 юни (7 юли) в Габрово достига вестта за пристигането на „московците“. В града започва подготовка за посрещането на дългоочакваните освободители. На 11 юли генерал П. В. Гурко съобщава в Главната квартира: „Снощи, 10 юли, дойде при мене българин от Габрово, студент от Московския университет, много енергичен човек и ми съобщи, че Шипченският проход е зает от турски войски... всички турски войски напуснали Габрово и Трояна.“

„Ние пристигнахме в този живописен и интересен град, пише участникът д-р Пасеки във възпоменанията си за войната, като в свой руски град и като че не е в едно време, но като че ли е някакъв празничен ден, понеже българското население беше весело, пременено, почти всички домове бяха украсени с разноцветни знамена, цветя, зеленина, венци... Българите гледаха солдатите с любов, със състрадание и благоговение, за тях друго название няма освен „братушки“.“

Вестта за предстоящото по явяване на русите достига до всяко българско селище, будейки очаквания и надежди.

Елена ХАРБОВА

„Влизане на победителите в Свищов беше много тържествено; радостните бгари падаха на колена, жените целуваха ръце на избавителите.“

Из „Излюваната хроника“ т. I. С. Петербург, 77 г.

Сто години от преминването на Дунав

На 27 и 1877 година руската армия форсира река Дунав при Свищов. Честта за преминването на Дунава се паднала 14-а пехотна дивизия. Готовката започнала още 25 юни вечерта под ръководството на ген. М. И. Драгомиров.

На юл бряг при Свищов турското командване разположило с незначителни сили: в Свищов — около 800 пехотници една батарея; на „Барония“ и до с. Вардим — табора пехота и 4 оръдия (10 души). Тези данни се гържеевали и от гълъбовото, организирани от бълите между Зиминца и Сов. Оригиналната „въздух поща“ била със съществител председател на Свищов революционен комитет сто Бръчков, подпомаган Иван Хаджи Димитров, Идрасов и някои си хлехаричко от Зиминца. Сведенията противника се получавали от свищовските Григоричевичи и Никола Славков.

На 2 юни в 9 часа вечерта поддандуването на генерал Р. започнало спускането понтоните при Зиминца, за окаже съпротива, а в 11 часа се появяват тур

ски монитори, на блатистия остров, образуван от десния ръкав на Дунава, били установени пет батареи от 9-фунтови оръдия. Те имали подкрепата на 35-и пех. Бряньски полк, който заемал острова. Около полунощ частите на 14-а пехотна дивизия, разположени по цялата линия, а бригадата на генерал Йолшин да се ограничи със задържането на хребта на височината.

Считайки дебаркирането за осигурено от изток, ген. Драгомиров започнал подготовка на централната операция на деня — заемането на възризата от височини, които се издигат над Свищов. За целта той насочил частите от 2-а бригада (55-и пехотен Подолски и 56-и пехотен Житомирски полк) надясно, за да подсилят тази част от бойната линия. Другите ешелони получили заповед да се формират в батальони, да се изнесат напред, да минат пред 1-а бригада, чиито части били изморени и пострадали от боя и да напреднат към Свищовските височини. В 10 часа Драгомиров и Скобелев преминвали заедно Дунава, а в 11 часа започнала атаката на Свищовските височини.

Скоро русите заели малкия остров на Текирдере. След излизането на пушечния огън започнала стрелбата и на турската батарея, заела позиция на височините близо до Свищов. По разказа на свищовски българин англичанинът, който командувал батареята, изгубил търпение от упоритостта на русите и казал: „Колко го и да ги избиваш, тези се пъхат все напред“.

Въпреки засилващата се стрелба русите продължавали дебаркирането. Стръмният бряг създавал големи трудности. Постоянно прииждащи подкрепления били насочвани в долината на Текирдере. Към 6 часа сутринта турците били отблъснати на значително разстояние от брега. В 8 часа ген. М. И. Драгомиров заповядал да се спре настъплението по цялата линия, а бригадата на генерал Йолшин да се ограничи със задържането на хребта на височината.

Отблъснати от стрелците, командувани от Скобелев, и от Житомирския и Подолския полк, които бързо заели долината на пътя за Русе, турците се отказали да се защитават и Ахмед паша отстъпил.

На 27 юни в 3 часа следобед русите влезли в Свищов — първият освободен град в България. Влизането на победителите в града било тържествено. Радостни българите падали на колена, а жените целували ръцете на избавителите. „Що се отнася до българите — било съобщено в белгийския печат — те посрещали русите като братя-освободители, а които били поднасяли хляб и сол.“ Вестник „Русский мир“ в препопачата от виенски вестник кореспонденция съобщавал: „Радостта на населението да се опие е невъзможно. Така е щастливо, така е весело, като че ли е настъпил светъл празник. Всеки ден бият камбани.“ Когато на 27 юни за първ път се раздал звънът на камбаните, то жителите на Свищов с възторг го ворили: „Дойде часът на нашето освобождение“.

Конко ГЕНОВ